

(Иванова, Кръстев 2006: 57; Стоянов 1983: 707).

След Освобождението в Пловдив „... с най-нисшата работа се заема циганинът – той е истински парий сред останалите – чисти дворове, канали, изнася смет, почиства курници и обори, за него няма мръсна и неприятна работа... Нерядко ще наблюдаваш необикновен контраст: млада циганска девойка с красиви ориенталски черти рови в сметта, тъпче я с ръце в чувал, после мята чувала на гръб и го изнася във от града. В началото на XX век в общината все още няма коли за чистене на отходните места. Това се върши нощно време от циганите. „Под светлината на мъждукащо газениче, те изгребваха нечистотиите с кофи и ги изсипваха в чебърите. Всяка каручка с магаре или с някой дръглив кон побираше по два-три чебъра. Докато траеше чистенето прозорците на всички къщи бяха затворени, защото от вонята можеше да се задуши човек“ (Бехиньова 1984: 153-154 – Й. Тоужимски, 1877; Алваджиев 1971: 108).

За минералната баня край с. Овощник, Казанлъшко в последните години преди Освобождението се грижи Балъчки Ибрям, циганин „комуто пасажерите хвърляха по някой гологан⁵⁷ или го гощаваха с остатъците на своите провизии. А когато гуляйджиите дойдеха на банята – нещо, което често се случваше – напояваха до го забравя и за свое удоволствие, хвърляха го с дрехите в хавуза“. През 1892 г. американецът Бигелоу, влизайки под

Чистачка

надвисналите мачти на турските кораби във Видин, открива плаваща баня, поддържана от унгарска циганка (Американски пътеписи 2001: 194). В края на 40-те год. на XX век „Като малък майка ме водеше в женската баня. Телякинята беше едра, дебела циганка, ходеше с шалвари“ (м., 63 г., българин, Стара Загора).

През втората половина на XIX век с урбанизацията, индустриализацията и нарастване на административно управленческия апарат в страната, селищната хигиена се поема почти изцяло от циганското/ромското население. Под-

⁵⁷ гологан - стара монета със стойност 10 ст.